

LINDSAY HAWDON

YAKUP'UN RENKLERİ

Çeviri: Sibel Kuşca

"Korkma Yakup," dedi babası. "renkleri gör"

YAKUP'UN RENKLERİ

Lindsay Hawdon

TİMAŞ YAYINLARI | 3921
Dünya Edebiyatı Dizisi | 32

EDİTÖR

Ayşe Tuba Ayman

DÜZELTİ

Ümran Tüzün

KAPAK TASARIMI

CumbaCo

1. BASKI

Kasım 2015, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-605-08-2119-2

TİMAŞ YAYINLARI

Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No:5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24
P.K. 50 Sirkeci / İstanbul

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT

Neşe Matbaacılık A.Ş.
Osmangazi Mah.
Mehmet Deniz Kopuz Cad.
No.17 3-4.Bodrum
Esenyurt/İstanbul
Telefon: (0212) 886 83 30
Matbaa Sertifika No: 22861

YAYIN HAKLARI

© *Jacob's Colours* orijinal adıyla Hodder & Stoughton Ltd tarafından yayımlanan bu kitabın Türkiye'deki tüm yayın hakları Akçalı Ajans ile anlaşmalı olarak Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir. Tanıtım amacıyla yapılacak alıntılar dışında hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

I. BÖLÜM

BUGÜN
AVUSTURYA, 1944

Adımlarında bir ritim vardı; yavaş, aksak, yine de ritmikti. Düşüp kalkamamaktan korkuyordu. Küçük bir oğlan çocuğuydu bu. En fazla sekiz yaşında olmalıydı. Üzerindeki koyun derisi kabanı, her şeye sahip olduğu fakat insanlığın ne olduğunu dahi unuttuğu o günlerde, kaçtığı ilk köyde vermişlerdi ona. Dizlerine kadar sarkıyordu kabanı, kemiklerinin paramparça ettiği küçük yuvarlak diz kapaklarına kadar... Dizlerinin parçalandığını biliyordu, çünkü omzunun hemen arkasında duran ve kendisine yönelip sırtında kirli bir elbise gibi sallanan ince derisini parçalayan dipçikleri görmüştü.

Yakup, bu koyun derisi kabanı üzerine geçirmiş, onu kendisine veren adamın kokusunu içine çekiyordu.

“Sıradan bir kabanın dünyadaki en değerli şeylerden biri olduğu zamanlarda yaşıyoruz,” demişti adam. “Nasıl geldik bu hale? Açlıktan kendi köpeğimi yedim ben. Ondan önce de neyim var neyim yoksa satmıştım. Ama kabanım, kabanımı asla sata-mazdım. Burada kalamazsın, ama istersen kabanımı alabilirsin. Köpeğim yaşasaydı seni çok severdi.”

Yakup, henüz sekiz yaşında olsa da yaşına göre oldukça ihtiyar görünen, kafası tıraşlı bu adamın artık bir kabana ihtiyacı olmadığını biliyordu.

* Bu kitaptaki bazı isimler, Hodder & Stoughton Ltd ve Akçalı Ajans'ın izniyle Türkçedeki kullanıma uygun hale getirilmiştir. (y.n.)

Öksürüyordu Yakup. Nefesi hırıltılıydı. Dişleri, gevşek diş etlerinin arasında sallanıyordu. Teni griydi. Yarı Roman yarı Yeniş¹ melez bir çingene çocuğu Yakup. Kendi parmağını, hatta kendi kokusunu bile tanıyamayacak halde şimdi.

“Koşabildiğin kadar koş!” denmişti ona. *Te den, xa, te maren, de-nash.*² Kulağında yankılanıp duruyor bu söz. “Her zaman koşabildiğin kadar koş!” Çok küçük olmasına rağmen bunun da ne anlama geldiğini biliyordu. Koşmadığı zaman boğucu bir hasret kıpırdanıyordu içinde, ta ki uyku onu kurtarınca dek. Uyanınca tekrar devam ediyordu kaldığı yerden.

Bu yüzden koşuyordu. Üzerinde hâlâ bir başkasının kanı duran keten ayakkabılarıyla, bir elinde sımsıkı kavradığı taşı, bir elinde küçük ahşap kutusuyla koşuyordu. Körü körüne, korkuyla, umutsuzca koşuyordu. Onun için umut, Y harfine benzeyen, kuru, boğum boğum, eğri büğrü bir ağacın yükseldiği çimenlikte kalmıştı.

Dar geçitler arasında, kasvetli karlı yamaçlar boyunca parçalanıyordu yüreği. Mis kokulu ormanlarda, alaçamlar topraktan göğe tırmanıyordu. O ise gündüzleri yere dökülen çam iğnelerinin altında, sıcakta uyuyor; geceleri koşuyordu. Ağaçlar, arkasında bıraktığı karanlığın içine gömülüyordu.

Yabani sarımsakları kemiriyor, yemişleri topluyor, rezeneleri avucunun içinde ezip lapa yapıyordu. Hangi yaban meyvelerini yiyebileceğini biliyordu Yakup. Fakat üç kez kendini riske atmış ve ne olduğunu bilmediği şeyler yemişti: Bir seferinde annesinin bir zamanlar kurutup pişirdiklerine benzeyen, otların arasında bulunduğu uzun saplı bir mantarı; bir seferinde de ağzında acı bir tat

1 İsviçrelielerin çingenelelere verdiği isim; İsviçre çingenesi. (ç.n.)

2 “Yemek bulursan ye, dayak bulursan kaç,” anlamında Romanca bir deyim. (ç.n.)

bırakan, ekşi, olgunlaşmamış kırmızı bir yaban meyvesini yemiş ve bir kez de çok susadığı için tanımadığı bir yaprağı emmişti.

Gözlerini kapadığında annesinin yüzünü görüyordu.

*Zyli wsrod roz'*u³ mırıldanıyordu annesi. “Güllerin arasında yaşarlarmış.” *Nie znali burz.* “Ve bilmezlermiş fırtına nedir.”

Uykuya dalınca tuhaf rüyalar görüyordu. Kız kardeşi yün bir şapka buluyordu rüyasında, sıkıca geçiriyordu başına; erkek kardeşiye kürklü bir eldiven bulup sağ eline geçiriveriyordu, avuçlarını ağzına dayıyor, sıcak nefesiyle yüzünü ısıtıyordu böylece. Soğuktan rengi kaçmış, dişleri teneke trampet gibi zangırdayan anneleri gelip arkalarına oturduğunda bile çıkarmıyorlardı bunları. Ama Yakup üşüdüğünü söyleyince, kız kardeşi o ufacık kafasından şapkayı, erkek kardeşi de ufacık elinden eldiveni çıkarıyor; ikisi de tek söz söylemeden kollarını ona uzatıp bunları almasını istiyordu. Dudakları soğuktan mosmor olmuş bir halde hıçkıra hıçkıra, korkuyla uyanıyordu Yakup.

Akşam karanlığı çökmüştü. Ayı izlemek nasıl bir şeydi, unutmuştu. Otları çiğniyordu. Tükürüğü yeşile dönüyordu. Bitlerin doluştuğu, yara bere içindeki kafası deli gibi kaşınıyordu. Ormandan ayrılmadan önce iyice karanlık olmasını bekliyordu. Sonra otlukların eğimli yamaçlarından aşağı kayıyor, düşen çiyin kokusunu içine çekiyordu. Aşağıda ay ışığında bir göl ışıltıyor, huzur vadeden bal rengi, durgun bir parıltı yayıyordu. Hemen bırakıyordu gölle ilgilenmeyi, artık toprağa bile güvenemiyordu.

Babasının sesi geliyordu kulağına: *Te na khuchos perdal cho ushalin!* “Kendi gölgenden bile kaç evlat!” diye fisıldıyordu babası.

Tekrar ormana döndüğünde, karanlıkta üzerine eğilen ağaçlar onun yerdeki silüetini saklıyordu. Orman yosunları yumuşak

3 “Güllerin arasında yaşarlarmış.” Lehçe bir ninni. (ç.n.)

adımlar atmasını sağlıyordu, adımlarının sesi duyulduğu zamanlarda da ayağının altındaysa ezilen yaprakların çıtırtısını rüzgâr bastırıyordu. Yani ses çıkardığı zamanlarda bile neredeyse görünmezdi, en az dünyanın ondan olmasını istediği kadar görünmezdi...

ESKİDEN
AVUSTURYA, 1943

Vaftizinde ona, Glorious⁴ ismini vermişlerdi çünkü herkes onun muhteşem biri olmasını istiyordu. Ama en başından beri Lor diyorlardı ona. O kadar yumuşak ve alçak bir sesle konuşurdu ki söylediklerinden hiçbir şey anlaşılmaz, hatta sesi zar zor duyulurdu. Ama onun için yeterliydi bu, ne de olsa fark yaratacak türden biri değildi o.

Gölgede düşe kalka ilerliyordu, kimseciklere görünmek istemiyordu. Kızıyla iki oğlunu da yanında götürüyordu: Yedi yaşındaki Yakup, en küçükleri Malutki -en fazla üç yaşındaydı- ve beş yaşındaki kızı Eliza. Giysilerinin sol göğsüne, üzerine Z harfi işlenmiş siyah bir üçgen dikilmişti. Uykusuz, coşkulu halleri silinip gitmiş, ele ele tutuşmuş, sınıksız birbirlerine kenetlenmişlerdi. Hiçbiri diğerlerinden ayrılmak istemiyordu. Dokunmak, diğerleri gibi Lor için de büyük bir ihtiyaçtı.

Ayak sesleri, yıllardır üzerlerinden geçen yırtık ayakkabıların parlattığı kaldırım taşlarında yankılanıyordu. Ayaklar altına serilmiş küçük aynalar gibi ışıldıyordu kaldırım taşları. Bu dar sokaklarda, taşların iki yanında, gökyüzünü gizleyen evler yükseliyordu. Yılların ve bakımsızlığın yüküyle eğilmiş, boyları dökülmüş, tuzlu havanın da etkisiyle tuğlaları birbirinden iyice ayrılmış, çatlamıştı. Lor, etraflarını saran, taze pişmiş ekmek kokusunun

4 Muhteşem, şanlı, yüce. (İng.) (ç.n.)

yayıldığı menfezin üzerinden atladı. Kokuyla birlikte çocukların ağızlarının suyu aktı, ekmek çekti canları.

“Biraz daha ileride,” diye söz verdi onlara. “Sadece biraz daha.” Her zaman olduğu gibi yine itiraz etmeden devam ettiler. Neredeyse kurtulmuşlardı savaştan.

Bara ulaştıklarında sonbahar ayazından yüzleri ve ellerini uyuşmuş, gece inen sisle kabanları nemlenmişti. Lor, çocuklarının avuçlarını dudaklarına bastırdı ve zarları atmadan önce avuca kondurulan şans öpücükleri gibi bir öpücük bıraktı avuçlarına. De Clomp’u barın adı, Pabuç anlamına geliyordu. Yolun üzerinde, giyilmiş, hırpalanmış, biraz çökmüş, parmak ucu delik, deri bir papuç gibi duruyordu. Müzik hoş bir koku gibi içeriden sızıyor, geceye yayılıyordu.

Lor kapıyı açmak için şöyle bir sarstı. Kapının çıkardığı trampet sesi tüm odada yankılandı, yıkık dökük duvarları titretti. Kocaman kıvrıkcık saçlarıyla çirkin bir adam çalıyordu müziği, çalışmaktan yanakları kızarmıştı. Elindeki enstrüman çok hassas bir şeye benziyordu ve bu ninni melodisinin o şeyden çıkması imkânsız görünüyordu.

Lor, çocuklarını De Clomp’un o nemli sıcağına doğru itti. İçerisinin sıcaklığı yüzlerine, ellerine vuruyordu. Ahşap bar, mumların titrek alevleriyle doluydu. Solgun, lavanta rengi dumanların ardından insanlar görünüyordu. Birkaçı dönüp şöyle bir onlara baktı. Tatlı bir merak ve özlem dolu bir gülümsemeyle çocuklara takıldı gözleri. Lor, ter kokusunun ve sıcaklığın yayıldığı o pis havanın içinden ve tokuşturulup bir dikişte bitirilen kadehlerin arasından geçerek barın karşı tarafına ulaştırdı çocuklarını. Bu sarhoş ağızların çocuklarının gözüne canavar gibi göründüğünü biliyordu.

Alfredo barın arkasındaydı, tüm olan bitene rağmen gece boyu içtiği için hiç olmadığı kadar şişmiş ve kızarmıştı. Büyük bir maharet ve hızla bardakları dolduruyordu; bir eliyle şişeyi tutarken diğer elinin parmakları ahşap bar masasında müziğe ritim tutuyor, bir taraftan da barın diğer tarafındaki genç adamlarla şakalaşyordu. Lor ona yaklaşınca başını kaldırdı.

“Alfredo,” dedi Lor. Sonra biraz tereddütle, “Beni hatırladın mı?”

Alfredo, onun eline ve bacaklarına yapışmış üç çocuğa çevirdi bakışlarını, baştan aşağı süzdü; göğüslerindeki işaretlerine, dar-madağın giysilerine, gözlerindeki şaşkın ifadeye baktı. Suratını buruşturdu.

“Lor,” deyiverdi sonunda, “çok uzun zaman oldu.”

Lor başını salladı. Çocuklar neredeyse ayakta uyuyordu. Yakup, Malutki’yi kaldırıp sırtına aldı, küçük çocuk ağabeyinin boynuna sıkı sıkı sarılmıştı. Yakup durduğu yerde sallanıyor, uyanık kalmak için çabalıyordu.

“Bir odaya ihtiyacımız var,” dedi Lor. “Barın üst katındaki, şu sokağa bakan olur mu?”

“Tabii, geçebilirsin oraya.”

Lor, Alfredo’nun yüzünde bir beklenti ifadesi aradı; fakat o, Lor’un burada olmasından tedirgin olmuştu.

Çocuklara doğru eğilip, “Önce bir şeyler yemek ister misin? Yoksa hemen çıkarayım mı sizi?” diye sordu.

“Hemen çıkalım. Ama belki yanımıza biraz ekmek ve süt alsak iyi olur.”

Gidip istediklerini getirdi Alfredo. Sonra Lor ve çocuklar onu takip edip sokağa çıktılar; barın gürültüsünü arkalarında, yıpranmış, bir kat daha boyanması gereken o donuk yeşil kapının

ardında bıraktıkları için rahatlamışlardı. Eliza, yarı uykuda yarı uyanık bir halde annesinin kollarında yatıyordu. Yakup ise hâlâ Malutki'yi taşıyordu. Çok iyi biri, diye düşündü Lor. Çok iyiydi, daha sonra bunu kendisine de söyledi, fakat bir zamanlar kendisine söylensin diye yanıp tutuştuğu bu iltifat, artık Alfredo'yu eskisi gibi heyecanlandırmıyordu. O zamanlar gün boyunca hiçbir şeye karşı çıkmamıştı. Şimdiyse sadece büyük gri gözleriyle Lor'a bakıyordu.

“İstersen ben taşıyayım onu,” dedi Alfredo, ama Yakup başını sallayıp hayır dedi, Alfredo da dönüp alelacele kapıyı açtı.

Bardan gelen duman kokusunun dolduğu bu yıkık dökük, dar ve karanlık merdiven boşluğundan geçerlerken Lor, “Barda Elpie'yi göremedim,” dedi. “İyi mi?”

Başını iki yana salladı Alfredo. “O bir Yahudi. Aldılar onu,” dedi sadece.

Bunun üzerine daha fazla konuşmadan merdivenleri çıkmaya devam ettiler.

İlk kata çıktılar. Soluk soluğa kalan Alfredo, elindeki sütü döke saça, anahtarı deliğine sokmak için uğraşırken hepsi odanın kapısında bekliyordu. Sonunda kapı mandalının sesi duyuldu ve kapı açıldı.

Oda önlerinde duruyordu. Bomboştu.

O burada değildi. Derin bir nefes aldı Lor. Sonra dönüp Alfredo'yu kucakladı. Alfredo da ona sıkı sıkı sarıldı. Geri çekilmeden önce onun sıcak, yumuşak göbeğini hissetti.

“Her şey güzel olacak,” diyebilirdi Lor. “Her şey güzel olacak...” Sesi titriyordu.

“Uyu şimdi. Yarın konuşuruz.”

Alfredo gitmek üzereydi ki, “Burada olmamız sorun olmaz, değil mi?” diye sordu Lor.

“Asla.”

Lor onun iri cüssesiyle merdivenlerden inişini, tahtaların gıcirtısını dinledi. Sonra nefesini tutup kapıyı kapadı ve başını kapıya dayadı. O burada değildi. Kalbi neredeyse duracaktı. Arkasını döndü. Sokak lambasının ışığı odayı aydınlatıyordu. İçerisi çok boş diye düşündü, duvarlar da çırılçıplak. Eşyalar hiç değişmemişti. Pirinçten yapılma karyola gevşek yaylı, gıcırdayan yatağıyla aynı yerde duruyordu. Yıllar geçtikçe alaca bulaca bir hal alan ahşap gardırop da yağlı, oval aynasıyla hâlâ yerindeydi. Şöminedeki is lekesi, şehrin sert suyunun üzerinden aka aka lavaboda kahverengi yuvarlak iz oluşturduğu emaye kap olduğu gibi duruyordu. Fakat sahipleri olmadan hiçbirisi eskisi gibi görünmüyordu.

Malutki hâlâ uykudaydı. Lor, onu Yakup’tan alıp yüzünü sıcak boynuna dayayarak kucakladı, sonra sakin ve bitkin bir halde uyuyacağı yatağa yatırdı. Yumuk gözlerinden öptü onu. Her zaman gözlerinden öpmek isterdi, tam elmacık kemikleriyle şakaklarının birleştiği yerden. Burun kemiğinin üzerinde cildinin altından görünebilen mavi bir damar vardı. Akıntı yeterince güçlü olmayınca kuruyan akarsular gibi bir belirip bir kayboluyordu yüzünün haritasında. Avucunda sımsıkı tuttuğu, sıradan, mat, pürüzsüz çakıl taşı elinden aldı. Bu taşı yolda bir yerde görmüş, her daim saklanması ve itina gösterilmesi gereken bu değersizlik mücevherini pisliğin içinden almak için eğilmişti. Lor, çakıl taşı Malutki’nin hemen yanına, yatağının kenarına koydu. Sonra Eliza’nın elbiselerini çıkardı, dizlerinden, kollarındaki boğumlardan öptü ve onu da kardeşinin yanına yatırdı, Eliza uzun ve derin bir nefes alarak uykuya daldı yatağında.

“Anne,” dedi Yakup.

“Efendim canım?” diye yanıt verdi Lor. Sokak lambasından gelen ışığı kesmek için güneşten solmuş perdeleri çekiyordu.

“Bizim bir deniz kabuğuna ihtiyacımız var anne. Büyük bir kabuğa, kıvrılıp içine girmek için,” dedi Yakup. “İçinde yatabiliriz, denizin sesini dinler, o sesle uykuya dalarız.”

Yakup o sırada küçük çantasını sırtından, iki küçük yavru salyangozunun olduğu kavanozunu çıkarıyordu. Geçen hafta boyunca her gün onlar için tazesini bulduğu yeşil yapraklar ve taçyapraklardan oluşan minyatür ormanlarına tırmanıyorlardı salyangozları. Onları yatağın yanındaki masanın üzerine koydu ve başparmağını ağzına alıp uzandı, eskisi gibi bir çocuk olmuştuydu yine.

“Hikâyemiz?” diye mırıldandı. “Gillum ve Valour?”

Lor da onun yanına uzandı, yayların eskiden olduğu gibi çöktüğünü ve köşe çıkıntılarının battığını hissediyordu. Sanki Jura devrinden bir iskeletin kaburga kemiklerinin üzerinde yatıyordu. Eskisi gibi yüzünü pencere tarafına çevirerek uzandı ve ona ne cevap vereceğini düşünürken oğlunun sırtını, sıcak tenini okşadı. Bahsettiği şey, haftalar önce ihtiyaç duyduğu bir anda başladığı bir hikâyeydi.

“Sen Gillum’a binmişsin, ben de Valour’a. Benim arkamda Malutki oturuyor, seninkinde Eliza,” diyerek başladı anlatmaya. “Ben sana ‘Atının yeşillerini sıkı tut!’ diyorum, sen de dediğimi yapıp yeşillerinden bir tutamı sıkıca kavırıyorsun hemen. Bazen bacaklarımızı dinlendirmek için ata yan biniyoruz, ama sen bu topraklarda kovboy tarzı binmeyi seviyorsun. Ne sen ne de ben biliyoruz bu toprakları, hiç kimse bilmiyor. Senin atının sağ eyerinin alt tarafında bulduğumuz çivit mavisi cam vazo var, sanki geceyi bu ince camın içine hapsetmişiz. Ve onun hemen yanında ise malahit yeşili, bakır mağaralarında bulup kestiğimiz,

kaynattığımız ve tatlı şarapla iyonize ettiğimiz azurit taşları var. Bunları diğer beş kabın daha bulunduğu deri kesede saklıyoruz. Bu kese şimdilik boş, ama sadece şimdilik... *Ushalin*⁵ Dünyası'ndan çok uzaklardayız. Gölge Dünyası'ndan ve onun Muazzam Ovalarından geçen hortumların tozu dumana kattığı çöllerinden çok uzaklarda..."

"Ama anne, Ushalin insanları çok hızlıdır. Hemencecik ense-mizde bitiverirler."

"Hızlı at binerler, doğru. Ama biz onlardan daha hızlıyız. Onlar sadece dikey ya da yatay ilerleyebilirler. Hiç düşünmeden, nedsizce kendi kendilerine koydukları kurallarıyla belirledikleri bir sürü sınırlamaları ve kaideleri var onların. Ve genellikle yanlış yola saparlar, onları kandırmak çok kolaydır, bir yola girmeleri gerekirken diğerine girerler. Tasarılarından başka satacakları, planlarından başka vadedecek hiçbir şeyleri olmayan hantal tüccarlar ya da bahtsız mimarlar gibidirler. Biz çok daha gerçeğiz, bizim yapıp ettiklerimiz kaya kadar sağlam."

"Yani bizim görevimiz belli mi anne?"

"Evet, bizim görevimiz belli. Bu görevi yerine getirmek için yola çıkmışız. Daha şimdiden ormanları ardımızda bırakmışız, atlarımız kırmızı taşlarla, batıya ve akşam güneşine doğru yatmış kuru ağaçlarla kaplı vadilerden geçiyor."

"Hiç yağmur yağmıyor mu?" diye sordu Yakup, uykulu sesi kelimelerine yansiyordu.

"Yağmur yağmıyor. Aylardır hiç yağmamış. Her şey kahverengi ve her yerde toz var, çok fazla toz."

"Keşke bir deve olsaydım," diye mırıldandı Yakup.

5 Romanca gölge. (ç.n.)

“Neden deve?”

“Toz için. Deve olursam uzun kirpiklerim gözlerimi tozdan korur.”

Lor gülümsedi ve oğlunu bir kez daha okşadı.

“Bu vadinin ortasında bir yarık var. Benim boyumdan daha dar, senin boyundan daha az bir derinlikte. Gün batımında buraya iniyoruz, çünkü burada saklanıp güvenli bir şekilde uyuyacağız. Kampımızı kuruyoruz buraya. Valour ve Gillum’u ağaca bağlayıp çantalarımızı boşaltıyoruz, kaplarımızı güvenli bir şekilde serin bir gölgeliğe koyuyoruz ki ışık renklerini soldurmasın. Sen odun topluyorsun. Kolayca yanacaklarını bildiğinden önce kuru, ince dalları getiriyorsun; sen uyurken bu dalları alevler saracak.”

Sustu ve dinledi. Yakup derin derin nefes almaya başlamıştı. Başparmağının ağzından düşmesini bekledi Lor. “Oğlum...” diye fısıldadı.

Yataktan kalktı, odanın ortasında dikildi, dengesini sağlamaya çalıştı. Dışarıdan, sokaktan geçen sarhoşların ağızlarında geveledikleri konuşmaları ve yalpalayan adımlarının sesleri evden duyuluyordu. Bardan gelen müziğin sesini, eski döşeme tahtalarındaki titreşimini ve uzaktan gelen uğultuyu hâlâ duyabiliyordu.

Kabanları topladı, yatağın kenarına oturdu ve göğüs ceplerinin üzerine dikili siyah üçgenleri tek tek söktü. Sonra lavaboya ilerlerken yavaşça giysilerini çıkarmaya başladı. Lavaboya izi çıkan emaye kabı itti, başını kaldırdı ve hemen yukarıdaki aynada kendini gördü. Günlerdir görmemişti yüzünü. Hiç bu kadar soluk görünmemişti, dudakları hiçbir zaman bu kadar düz ve kuru olmamıştı. Saçları karman çormandı; üç gündür yağın yağmurda ıslana kuruya, ıslana kuruya ve bir kez daha ıslana kuruya kıvrır kıvrır olmuştu. Saçlarını taramaktan korkuyordu, oysa her akşam hiç sektirmeden tarardı saçlarını, “parıltı ve ısıltı için,

saç köklerini iyileştirmek için” otuz kez vururdu tarağı saçlarına. “Işıl ışıl,” derdi annesi saçlarına, “bir yılan balığı gibi dümdüz”. Fakat bu akşam öyle değildi. Kirden görünmez olmuştu saçları.

Yıkabileceği hiçbir şeyi yoktu. O da pamuklu gömleğini ıslattı. Su o kadar soğuktu ki parmaklarını sızlattıyordu. Nemli bezi kollarına, dirsek kıvrımından bileğine kadar dümdüz inen, şimdi şimdi iyileşmiş, sırlar gibi örtülmüş somon rengi yara izlerine sürdü. Sanki iğneyle dikiliyormuş gibi kaskatı kesildi teni. Gömleğini tekrar ıslatıp suyunu sıktı. Hareketleri yavaş ve özenliydi, tıpkı bir kefaret ayini gibi. Bezi karnına sürdü, gece soğuğunda titriyordu. Tüm vücudunu böylece yıkadı. Sırlıklam olan yorgun teni, ahşap zeminde oluşan su birikintisi, onunla ilk kez tam da bu odanın ortasında, etraflarını saran sessizliğin içinde baş başa, yüz yüze kaldıkları o anı hatırlattı. Kollarını bağlamış, titreye titreye dikilmişti ayakta, geçmişin ıslaklığı kemiklerine işliyordu. Hâlâ onun kıyafetlerini giyiyordu, ona da büyük geliyordu, ama Lor için çok daha büyüktü bu giysiler. Paçalarını, bileklerini katlamıştı. Dikiş yerleri sökülmiş, bazı yerleri yırtılmıştı. Sazlıklarda uydukları iki gün ve soluk yeşil-kırmızı renklerdeki ahşap kayıkla dolaştıkları üç geceden kalma ıslaklıkla hâlâ nemliydi giysileri. Gevşek tahtaların arasından sızan suyun bileklerine, hatta baldırlarına kadar yükseldiği bu kayıkta, daha fazla dolaşamaz hale gelene kadar dolaşmışlar; sonunda kayığı yüksek sazlıkların arasında gizlenerek kıyıya, sık saçaklarla kaplı işlenmiş ıslak tarlaya yanaştırmış ve De Clomp’u, bu odayı buldukları büyük kasabaya kadar nehir boyunca uzanan çakıl taşlı patikayı yürüyerek yollarına devam etmişlerdi.

Yatağın üzerinde serili duran yün battaniyeyi getirip üzerine sarmadan önce, titreyen savunmasız halini izleyişini anımsadı.

“Korkma,” diye fısıldamıştı Lor’a.

Lor da başını sağa sola sallarken gözlerinde biriken yaşları hissetmişti. Ondan korkmuyordu. Hayır, onu buraya getiren dağınık saçlı, komik konuşan bu genç adama, ona karşı hissettiği tek şey minnet duygusuydu. Korkusu, kaçıp kurtuldukları o yerden yadigârdı.

“Sen benim adımı bilmiyorsun,” dedi ona.

“Söyle öyleyse.”

“Lor.”

“Peki ya benimki?” diye sordu.

Önceden beri biliyordu adını. “Sen Yavi’sin.”

“Gözlerindeki yaşlar parıldıyor Lor,” demişti. “Dert etme, bırak aksınlar. Geçmiş düşünme.” demişti Lor’a. “Ben çok uzun zamandır düşünmüyorum geçmiş. Anlat bana, hayatında ne istiyorsun. Günlerini nasıl geçirmeyi hayal ediyorsun?”

Lor, şimdi yine aynı odanın ortasında öylece duruyordu işte. Arkasında sakince uyuyan çocuklarının, onların çocuklarının seslerini işitiyor ve o zamanlar döktüğü gözyaşlarını hissediyordu. Yaşlar gözlerine doluyor, her yeri bulanıklaştırıyor, sonra damla damla süzülüyordu. O kadar çoklardı ki elleriyle kurutamıyordu gözlerini.

“Yavi...” diye fısıldadı. “Neredesin? N’olur Yavi, ihtiyacım var sana.”

BUGÜN
AVUSTURYA, 1944

Yakup, başlarda kendi bacak hareketleri dışında hiçbir şeyi umursamıyordu. Onun için sadece keten şortundaki kırışıklık, kendi adımlarının patırtısı ve o henüz buralara gelip ayaklarının altında çiğnemedi evvel tüm kış boyunca durmadan dökülen ince dalların çıtırtısı vardı. Elindeki taşı iyice kavıyor, kutusunu sımsıkı tutuyordu. İşittiği tek ses ormanın uğultusundan -bir baykuşun yankılanan ötüşünden, dallara çarpan esintiden ve ağaç gövdelerinin gıcırıtısından- ibaret olana kadar koşuyordu. Soluklanmak için alaca bulaca ağaç kabuklarına dayıyordu sırtını. Kaya yarıklarının içine saklanabilecek kadar küçük olmayı o kadar çok istiyordu ki.

“Mantarlar karıncaların şemsiyesidir,” derdi babası. Geçip giden bir karınca olmayı o kadar çok istiyordu ki.

Yosun tutmuş bir daldan pas sarısı aldı. Devam edip bir kestane ağacının reçinesindeki metalik beyazı gördü.

“Kurşun beyazı” na benzetirdi babası bunu. “Beyazların en beyazı, en zalimi. Özünde siyahı taşıyan beyaz. Kadınlar ölür bu beyaz için, demir oksitli o tatlı zehirle yanaklarındaki tuvali boyarlar; bu boya, ışıltılarını çalmadan evvel rehabet bulutlarında uçarlar. Ta ki bitkin düşüp yere çakılana dek.”

Yakup, kuzeyden güneye giden yolları tutuyordu. Yolunu nasıl bulacağını iyi bilirdi o. Güneş ışıkları direk vurduğunda nemli

yerle kuru yeri ayırt etmesini iyi bilirdi. Su birikintilerinin ne anlattığını, suyun kenarında biriken yeşilimsi, bulanık tortuların rüzgârın yönünü nasıl belli ettiğini, kayaların ve çakıl taşlarının kuzey tarafında oluşan yosunların ne söylediğini iyi bilirdi. Hangi ağacın yanında uzanan toprağı anlatacağını, hepsinden daha büyük ve daha uzun olan o dev ağaçları, yahut tek başına yükselen ve sadece tabiat güçlerinin tesir ettiği o ağacı nerede arayacağını iyi bilirdi. Dalların hangi yönde yeşerdiğine bakması gerektiğini, dalların güneşin en yoğun olduğu tarafta serpilip yayıldığını bilirdi. Ve güney yanlarının lezzetli olduğunu bilirdi; en olgun yemişleri, yaban meyvelerini hep güney yanlarında buluyordu. Hangi çiçeğin güneşi takip ettiğini, hangisinin gökyüzündeki altın küreye başını kaldırdığını da bilirdi.

“Koşabildiğin kadar koş,” denmişti ona. “Her zaman koşabildiğin kadar koş evlat. Gün batımının gölgesi sol omzundan vurduğu zaman güneye koş.”

“Neden güneye?”

“Çünkü güney güvenlidir. Güneşe yakındır.”

İyi de, güneye nereye?

Oysa “gidecek bir yer” yoktu. O sadece hayatta kalmak için koşuyordu. Ormandan araziye, araziden ormana gidip geliyor; mantarları, karahindibaları, ısırgan otlarını toplayıp, taşla ezip sularını çıkarıyordu. Örümcek ağlarının sardığı kuytularda, köşelerde, örümceklerin kırağı düşmüş kıymetli ağlarının altında yosundan yastığıyla uyuyabileceğini biliyordu. Burada örümceklere de ona da değmezdi rüzgâr. Bulutların ne anlattığını da bilirdi. Ne zaman bir sığınak araması gerektiğini, ne zaman gerekmediğini bilirdi. Buluttan kuleler göğü kaplayıp gittikçe ısınan havayla birlikte büyüyorlarsa fırtınanın yaklaştığını anlardı. Yahut hafif bir rüzgârla gelen küçük dalgalara ve dalgaların renklerindeki

değişime bakardı; renkleri koyuysa hava açık olacak demektir, koyuysa kar yağacak. Gece pusulası yapmayı da bilirdi, hilal olduğunda ayın iki ucunu birleştirerek güney yönünü bulmayı da. Rüzgârlar ve gölgelerle yol alarak büyümüştü o. Alışkındı bunlara. Asıl alışkın olmadığı şey yalnızlıktı. Şimdiye kadar hiç bu kadar yalnız olmamıştı.

Uyumaktan korkardı. Rüyalari onu çamur ve kum tepelerinin altında eziyor, ağzını balçıkla, gözlerini karanlıkla dolduruyordu. *Pe kokala me sutem*. Kemiklerin üzerinde uyuyor. *Bi jakhengo achilem*. Gözlerini kaybediyor.⁶ Çakıl taşlarının içinde soluk almaya çalışıyor, çığlıklarını, çırpınışlarını üzerindeki sıcak toprak boğuyordu. Yakup, yarı Roman yarı Yeniş, melez çingene çocuğu... Parmakları rüzgârı hissedene, kan içinde kalana kadar toprağı eşeleyip taşları, parçalanan kökleri kenara çekiyordu. Sonra toprakta açtığı bir yarıktan lapis rengi göge bir bakış atıyordu.

Nefes nefese uyanıyor, doğrulup nefes almaya çalışıyor, anıların ağırlığıyla ayakları birbirine dolanıyordu.

“Gölgeler güneşin emriyle hareket eder,” demişti babası ona. “Sen güneşsin evlat. Sen güneşsin.”

Yosun tutmuş daldaki pas sarısına. Kestane ağacının reçinesindeki metalik beyaza. Bunlara bak. Sadece bunlara.

“Korkma Yakup,” demişti babası, sesi cılız ve titrekti. Göveren parmakları solmuş, çok bildik bir hatıranın rengi kalmıştı sadece. “*Spourz na kolory*.⁷ Söyle bana Yakup, ne görüyorsun?” diye fısıldamıştı babası.

Yalnızca gün ve gece vardı, bir de bu ikisinin birbirini takip edişi. Nasıl oluyordu, bilmiyordu. Neden böyleydi, sormaya

6 Sırbistanlı Çingene şair Rajko Djuric'in “Me Sem Yad Vashem” (Anma Günü) isimli Romanca şiirinden dizeler. (ç.n.)

7 Romanca “Renklere bak” (ç.n.)